

ΝΟΥΜΑΚ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 21 του Οκτώβρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ : Δρόμος Ζήνωνα αριθ. 2 | ΑΡΙΘ. 266

Μη ζητάς σιά λατινικά πώς δά μιλήσεις
καλά γερμανικά. Ρότα τή μάννα σιό σπιτι,
τά παιδιά σιόυς δρόμους, τόν άπλοϊκό άδρωπο
σιό παζάρι. Κοίταξέ τους σιό σιόμα πώς μι
λουν κ' έτσι γράφε.

ΛΟΥΤΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα
μέ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ. Η Άρρωστη Δούλα (συνέχεια).
- ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Η Ελλάδα 'Αθήνα
- E. CLEMENT. Μιά κριτική για την «Απολογία» του Ψυχάρη.
- M. S. ZABITZIANOS. Στους άριστοκράτες.
- K. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ. Θαμμένη άγάπη.
- A. ΣΙΓΑΝΟΣ. Θέατρο και Κριτική.
- ΕΩΜΕΡΙΤΗΣ. Ρωμιοί και Βούργαροι.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ρήγας Γκόλφης, Βαρλέντης, Μ.
- ΠΑΡΑΙΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ» βρίσκεται
τώρα στην ΟΔΟ ΖΗΝΩΝΑ αριθ. 2 σιό με-
γάλο σπιτι του κ. Α. Δελγηγιάννη, πλάι σιό τυ-
πογραφείο που τυπώνεται τó φύλλο) και είναι
άνοιχτό από τις 9 — 12 τó πρωί και από τις 3-5
τάπομεσήμερο.

Σιό καινούριο τó γραφείο θά πουλιούνται
και όλα τά βιβλία πουναί γραμμένα σιό Δημοτική.

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΑΠΟΛΟΓΙΑ» ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

Σιό φυλλάδιο της «Revue des Etudes Grecques» τού
Παρισιού, που τελευταία μās ήρθε (Μήνας Αύγουστος τού
1907) ό καθηγγητής κύριος Eugéne Clément, άριστος γνώ-
στης της γλώσσας μας, που τόν ξέρουν και τó «Νουμά»
οί αναγνώστες, δημοσιεύει τó έκλοουθό άρθρο για τήν
«Απολογία» τού Ψυχάρη.

Ξέρουμε πόσο ξαναμμένοι είναι σιό Ελλάδα
ό πόλεμος μεταξύ καθαρευσιτών και δημοτικι-
στών· οί πρώτοι επιμένουν σε όσα καθιέρωσε ή λα-
τρεία τών πολυδοξάστων περασμένων· οί δεύτεροι,
άποφασιστικά γυρισμένοι σιό σιόμα πρós τά τωρινά
και πρós τά μελλούμενα της εθνικής γλώσσας. Μέσα
σιό φωτιά τήν πολεμική, οί όπαδοί της σχολαστι-
κής παράδοσης παρασταίνουν τους δημοτικιστές,
και πιό πολύ τόν Ψυχάρη τόν άρχηγό τους, ως
υπερβολικούς, φανατικούς, άγχαμματος και κατα-
τούν άκόμα και να τους βρίζουν πουλημένους και
προδότες.

Για να ξεπλυθή από τις κατηγορίες τούτες δη-
μοσίεψε τάχα ό κ. Ψυχάρης τήν «Απολογία του»·
Μιλάει και για τούτο, βίβαια· γράφει μάλιστα ά-
πάνου και σιό θέμα τούτο σελίδες γιοματες έμ-
πνευση και εύγλωττία. Μά δε φροντίζει και πολύ

για τήν υπεράσπιση τού έαυτού του, και δέν είναι
αυτό τó κύριο αντικείμενο τού έργου του. Τό βιβλίο
του έχει γενικότερη και ύψηλότερη σημασία, και θά
μπορούσε κανείς αξιόλογα να τó ξανατιτλοφορήσει
υπεράσπιση, όργάνωση και δοξολογία της νέας Έλ-
ληνικής γλώσσας (1).

Θα χρισίμευε τó έργο για πρόλογος της δεύ-
τερης έκδοσης τού Ταξιδιού· μά τόσο άπλώθηκε,
που χρειάστηκε να πυκωθεί χωριστά. Τό άποτε-
λούν είναι κεφάλαια. Δίχως να επιχειρήσουμε τήν
ανάλυση καθενός από τά κεφάλαια τούτα ξεχωρι-
στά, φτάνει να πούμε πώς τó όλο έργο κοιτάζει
νάποδείξη, και τó κατορθώνει, μια διπλή αλήθεια.
Πρώτα, τó ότι ή με σφίσιμκτα κρατημένη γλώσσα
των καθαρευσιτών είναι άνίκανη να χρησιμείψη για
κοινωνικό όργανο τού λόγου, της σκέψης, της τέ-
χνης. Δεύτερο, τó ότι ή δημοτική γλώσσα κανονι-
σμένη, ένοποιημένη, κωδικοποιημένη, πλουτισμένη,
μόνη αυτή μπορεί να ανταποκριθή σιό ανάγκες τού
έθνους.

A. — Έδώ κ' ένα αιώνα, ή γλώσσα ή λεγόμενη
καθαρεύουσα, έγκαινιασμένη από τόν Κοραή, και
χειροτεμεμένη από κείνους που χωρίς μέτρο ξακολου-
θήσαν τó κοραϊκό σύστημα, δέν έδωκε κανένα από
τους καρπούς που της λοχρίαζε ό ίδρυτής της.
Όχι· μόνο δέν καθάρισε τή δημοτική γλώσσα, μά
έσκαψε πιό βαθιά και πλατύτε πιό πολύ τó αυλάκι
που χωρίζει σιό Ελλάδα τή γλώσσα που γράφε-
ται από τή γλώσσα που μιλιέται. Και πρós τού-
τοις ή γλώσσ' αυτή δέ γέννησε ως τήν ώρα κανένα
έργο με κάποιον αξία καθκρά καλλιτεχνική και φι-
λολογική. Δέν είναι τούτο τρανή άποδείξη της ά-
δυναμίας της; Ό λόγος τού φαινομένου τούτου ά-
πλούστατος, κανείς μήτε που γνωρίζει μήτε που
μπορεί να μάθη τήν άμορφη τούτη και τήν άλλο-
κοτη γλώσσα. Οί νέοι Έλληνες, άφού τή διδαχτούνε
χρόνια όλόκληρα, βγαίνουν από τó σχολείο χωρίς να
τή μαθουν, κ' εύκολότερ' άποχτάνε τή γνώση τών
ξένων γλωσσών. Δέν πρέπει ναπορούμε για τούτο.
Η γλώσσα που τους παρουσιάζουν οί έπίσημοι scho-
λαστικοί για εθνική τους γλώσσα, είναι όλως διόλου
άταίριαστη με τή φωνολογία, με τó τυπικό, με τó
συνταχτικό, με τó λεξικό της μητρικής τους γλώσ-
σας. Και έχι μόνο δέν τή μαθαίνουν, μά μήτε που
μπορούν και να τή προφέρουν. Μερικοί κυριεύονται
για δαύτη από ένα ψεύτικο καλοαναθρεμμένο τάχα
έθουσιασμό· οί πιό πολλοί άηδιάζουν και παρα-
τούν για πάντα τó διάβασμα και τά καλά του
Και πώς είναι δυνατό να μη χάσουν τά νερά τους

(1) «Défense et illustration de la langue française.»
ό τίτλος τού γνωστου περίφημου φιλολογικού μανιφέστου
που τίναξε σιό 1519 ό συναγωνιστής τού Ronsard, ό
ποιητής de Bellay.

μέσα σ' αυτό τó μακαρονικό και τó ακάρφωτο σύ-
στημα, τó χωρίς ένότητα και χωρίς ώρισμένο κα-
νόνα, μέσα σ' αυτό τó στανικό συμβιβασμό αρχαίας
και νέας γλώσσας, που δέν είναι ούτε ή μια ούτε
ή άλλη; Γλώσσα χαμαιλεοντική, πρωτείκη, άπια-
στη και γλυστερή, που αλλάζει χρώμα και μορφή,
κατά τά καπρίτσια εκείνου που τή μεταχειρίζεται.

Τέτοιο είναι τó σχολαστικό τούτο κατασκευά-
σμα, τó άνίκανο και τó έργο. Μά τó κακό του δέν
περιορίζεται μόνο σιό χρωμακοπία του. Η διγλωσ-
σία είναι κάτι τι βλαβερώτατο για τήν εθνική ζωή
σιό Ελλάδα. Κρατεί τó λαό σιό άμάθεια και
σιό δικονητική άδικηφορία. Είναι ένα συκρατητό
έμπόδιο σιό ζετύλισμα της κοινωνικής ζωής. Πολι-
τική, έμπόριο, ναυτικό, στρατό, παιδεία, έπιστή-
μη, πρόοδο, όλα τά ζωντανά έργα τού έθνους τά
παράλυει, τά ξενευριάζει όλα, σκορπάει μια άρρώ-
στια καταπονητική και σκεδόν θανάσιμη. Πού θά
βρεθή τó φάρμακο;

B. — Τό φάρμακο πρέπει να τó ζητήσουμε μο-
νάχα σιό έπίσημο θρόνιασμα της αληθινής εθνικής
νέας γλώσσας· ό,τι και έν λένε όσοι τήν πολεμάν,
ή κοινή τούτη γλώσσα ύπόχει, παράπλευρα σιό
ντοπιολαλίες. Δέν της χρειάζεται παρά να βαλθή
σε πειθαρχία, παρά να κανονισθή γραμματικά, για
να γίνη τέλειο όργανο της κοινωνικής, έπιστημονι-
κής και καλλιτεχνικής ζωής.

Η γλώσσα τούτη, που οί καθαρευσιτάνοι κά-
νουν πώς τήν καταφρονούν, έχι τάρχοντικά της
περγαμηνά. Είναι ή αληθινή και ή νόμιμη θυγα-
τέρα της δοξασμένης γλώσσας τού Σοφοκλή και τού
Πλάτωνα. Είναι ή γλώσσα τούτη ή άδιάκοπη συ-
νέχεις της πρώτης· μέσα σε τούτη βγαίνονται ή
σταθερή ανάπτυξη της ελληνικής γλώσσας, και ό
δρόμος που τραβά από μιας αρχής τó ιδίωμα, από
τους πιε παλιούς καιρούς ίσα με σήμερα. Ό κ. Ψυ-
χάρης μās τó άποδείχνει ύλοφάνερα. Μās δείχνει,
λόγου χάρη, πώς άπλοποιήθηκαν και πώς λιγοστέ-
ψαν, ανάμεσα σιό αιώνας, οί πτώσεις, άπ' αυτά τά
προομηρικά χρόνια. Η μια ύστερ' από τήν άλλη,
λείψανε, μαζί με άλλες πανάρχαιες πτώσεις, ή ά-
φαιρετική, ή δοτική, ή γενική λίγο λίγο δίνει τόν
τόπο της σιό αιτιατική και σιό ονομαστική (ένα
ποτήρι νερό.)

Τις πιό πολλές από τις γνώμες αυτές ό κ. Ψυ-
χάρης τις άράδιασε σκορπιστά σε προηγούμενα έργα
του· μά πουθενά άλλου δέν τις έχι συμπλέξει τόσο
δυνατά καθώς έδώ. Κι αν περνούσε κανενός από
τό νου να τόν επικρίνη πώς ξαναλέει πράματα εί-
πωμένα, θά μπορούσε να τού άποκριθή πώς τά γρά-
φει για τās άδιάφορους ή για τους πολέμιους και
πώς ή αλήθεια πρέπει ακατάπαυτα να κηρύσσεται.
Τό πιό καινούριο και τó πιό πρωτότυπο μέρος